

ΕΔΜΟΝΔΟΥ ΔΕ ΑΜΙΤΣΙΣ

Ι Σ Π Α Ν Ι Α

Ήτο ή προτελευταία ήμέρα τῶν ἀπόκρεων. Εἰς τὰς κυριωτέρας δόδοις, πρὸς τὸ ἐσπέρας, παρετηρεῖτο κίνησίς τις προσωπιδοφόρων, ὄχημάτων, νεανικῶν ὅμιλων, πολυμελῶν οἰκογενειῶν μετὰ νηπίων, τροφῶν καὶ νεανίδων ἐν φραγμῷ.

Πάντες ἔβαθιζον ἀνὰ δύο, καὶ οὕτε μία κραυγὴ δυσάρεστος ἡκούετο, οὕτε μεθύσων φύματα σπαράσσοντα τὰ ώτα, οὐδὲ ὄχληρὸς παρετηρεῖτο συνωστισμός.

Ἄπο καιροῦ εἰς καιρὸν ἡθαύμετο τις εἰς τὸν ἀγκῶνα ἐλασφρὸν κτύπημα, ὅπερ ἡδύνατο νὰ ἐκληφθῇ μᾶλλον ὡς εἰδοποίησις φίλου, οἷονεὶ λέγοντος : «εἴμαι ἐδώ», παρὰ ὡς ὅθησις ἀπροσέκτου τινός καὶ συγχρόνως μὲ τὸ κτύπημα τοῦ ἀγκῶνος ἡκούετο ὥχός τις φωνῶν, πολὺ ἡδυτέρων τῶν κραυγῶν, ἃς ἐρρήγνυν εἰς ἀρχαιοτέραν ἐποχὴν αἱ γυναῖκες τῆς Σαραγώσσης ἐκ τῶν παραθύρων τῶν καταπιπτουσῶν οίκιῶν, καὶ πολὺ θερμοτέρων τοῦ ζέοντος ἑλαίου, δι’ οὓς περιέχον τοὺς ἐπιδρομεῖς!

Ω, δὲν ἦσαν πλέον οἱ καιροὶ ἔκεινοι, περὶ τῶν δποίων μοι ὁμίλει πρὸ ὄλιγων ἡμέρων ἐν Τούρινφ, γέρων ιερεὺς ἐκ Σαραγώσσης, βεβαιῶν μοι, ὅτι ἐπὶ ἐπταετίαν δὲν εἶχε δεχθῆ τὴν ἐξομολόγησιν θανατίμου σκαρτήματος!

Τὴν ἐσπέραν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ, συνήντησα ἔνα θεότρελον Γάλλον, παρόμοιον τοῦ δποίου δὲν πιστεύω νὰ εἰδέταις ποτὲ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡτο περίπου τεσσαρακοντούτης. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο ἐκ τῶν ἡλιθίων καὶ ἀστείων ἔκεινων προσώπων, ἀτινα φαίνονται ὡς νὰ λέγωσιν : «εἴμαι ἐδώ», διασκεδάσατε μαζί μου.

Ἡτο ἐμπόρος καὶ εὔπορος, ἐξ ὅσων ἔκρινα, εἶχε φθάσει δὲ πρὸ μικροῦ ἐκ Βαρκελόνης καὶ ἐπρόκειτο ν΄ ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπιούσαν εἰς "Αγιον Σεβαστιανόν.

Τὸν εὔρον ἐν τῷ ἐστιατορίῳ, διηγούμενον τὰ κατ' αὐτὸν εἰς ἐπήκοον κύκλου δόδοιπόρων, οἵτινες ἔξεκαρδίζοντο ἀπὸ τὰ γέλοια. Ἐπλησίασα εἰς τὸν κύκλον καὶ ἤκουσα καὶ ἔγω τὴν ἴστορίαν του.

Κατήγετο ἐν Βορδώ καὶ ἔζη πρὸ τετραετίας ἐν Βαρκελόνῃ. Εἶχεν ἐγκαταλείψει τὴν Γαλλίαν, διότι ἡ σύνυγος του εἶχε δραπετεύσει, ανεκ le plus vilain homme de la ville, ὡς ἔλεγε, καταλείπουσα αὐτῷ τέσσαρα τέκνα· ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς φυγῆς οὐδεμίτιν ἔλαβεν εἰδόσιν περὶ αὐτῆς. Τις τῷ ἔλεγεν ὅτι ἀπῆλθεν εἰς Ἀμερικήν, τις εἰς Ἀσίαν καὶ ἀλλος εἰς Ἀφρικήν, ἀλλ’ ὅλα ταῦτα ἦσαν εἰκασίαι, οὐδενὶ οὐδεμίᾳς ὑποστάσεως. Πρὸ τεσσάρων ἐτῶν αὐτὸς τὴν ἔθεωρει ὡς νεκράν.

Ἡμέραν τινὰ ἐν Βαρκελόνῃ συνέτρωγε μετά τινος φίλου του ἐκ Μασσαλίας, δοτις τῷ εἶπεν (ἀλλ’ ἔπρεπε νὰ ἔβλεπε μεθ’ δόπσης κωμικῆς σοβαρότητος ἀφηγεῖτο τοῦτο),

— Φίλε μου, μίαν ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἡμέρας σκοπεύω νὰ ὑπάγω εἰς "Αγιον Σεβαστιανόν.

— Νὰ κάμης τί;

— Νὰ διασκεδάσω.

— Τίποτε ἐρωτοδουλείας, οὐ;

— Ναι.... δηλαδὴ... θὰ σου εἰπῶ. «Ἐρως καθαυτὸ δὲν εἶναι, διότι δὲν μοῦ ἀρέσει νὰ τρέχω ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὰς γυναικας. Εἶναι μᾶλλον καπρίτσο. Όραία γυναικοῦλα δμωας!» Ακούσε. Προχθὲς ἔλαβον μίαν ἐπιστολήν της, ἀλλὰ δὲν εἶχε καμμίαν διάθεσιν νὰ ὑπάγω, ἦσαν δμωας τόσα ἔλα καὶ σὲ περιμένω καὶ φίλτατέ μου καὶ ἀγαπητέ μου, διστε ἐνέδωκα εἰς τὸν πειρασμόν.

Ταῦτα λέγων, τῷ ἐνεχείρισε τὴν ἐπιστολὴν μετὰ δουζουανικοῦ κομπασμοῦ. Ο ἐμπόρος τὴν λαμβάνει, τὴν ἀ-

νούγει, τὴν ἀναγινώσκει. «Nom de Dieu ! Ma femme !» καὶ χωρὶς οὐδὲν ἀλλο νὰ εἶπῃ ἐγκαταλείπει τὸν φίλον, τρέχει εἰς τὸν οίκον του, λαμβάνει τὸν δοιαπορικόν του σάκκον, καὶ πετῷ εἰς τὸν σιδηρόδρομον.

Οτε εἰσῆλθον εἰς τὸ ἐστιατόριον, εἶχεν ἐπιδεῖξει ἥδη τὴν ἐπιστολὴν εἰς πάντας τοὺς παρεστῶτας, καὶ εἶχεν ἐκτειμένα ἐπὶ τῆς τραπέζης, δημοσίως πάντας της, τὴν ληξιαρχικὴν πρᾶξιν τῶν γάμων των, καὶ ἀλλα τινὰ ἀτινα φέρει μεθ’ ἑαυτοῦ, ἵνα τῷ χρησιμεύσωσιν, ἐν ἡ περιπτώσει ἡ σύνυγος του ἡρνεῖτο νὰ τὸν ἀναγγωρίσῃ.

— Καὶ τί θὰ τῆς κάμετε; τὸν ἡρώτησαν ως ἐκ συνήματος ἀπαντάτες.

— Δὲν θὰ τὴν κακοποιήσω, ἀπεκρίθη. «Ελαβα ἥδη τὴν ἀπόφασίν μου. Αίμα δὲν θὰ τρέξῃ. Ή τιμωρία της δμωας θὰ είναι ἀκόμη φοβερωτέρα.

— Τί πρᾶγμα λοιπόν; ἡρώτησαν ἀπαντάτες.

— «Ελαβα ἥδη τὴν ἀπόφασίν μου, ἀπανέλαβεν διάλλος μετὰ τῆς μεγαλειτέρας σοβαρότητος. Καὶ ἔξαγαγών τοῦ θυλακίου του τεραστίαν ψαλλίδα, προσέθεσε σοβαρώς :

— Θὰ τῆς κόψω τὰ μαλλιά καὶ τὰ φρύδια!

Πάντες ἐξερράγησαν εἰς γέλωτα.

— Κύριοι, ἔκραυγασεν δι προσθετηνόν σύνυγος, τὸ εἶπον, καὶ θὰ κρατήσω τὸν λόγον μου. Ήσαν δὲ θὰ ἔχω τὴν εὐχαρίστησιν νὰ σᾶς εύρω καὶ πάλιν ἐδώ, θὰ σᾶς δείξω τὰ μαλλιά της.

«Ενταῦθα ἐπηκολούθησε φοβερὸς θύρυσος γελώτων, φωνῶν, χειροκροτημάτων, χωρὶς οὐδὲν ἐπὶ στιγμὴν νὰ καταληπῃ διάλλος τὴν τραγικὴν αὐτοῦ στάσιν.

— 'Αλλ' ἔχων εὑρήσεις κανένα 'Ισπανὸν μέσα εἰς τὸ σπίτι; τὸν ἡρώτησε τις.

— Θὰ τὸν πετάξω ἀπὸ τὸ παράθυρον, ἀπεκρίθη.

— 'Αλλ' έδω εἶναι πολλοί;

— «Ολούς ἀπὸ τὸ παράθυρον.

— 'Αλλα θὰ κάμετε σκάνδαλον! Θὰ τρέξωσιν οἱ γείτονες, οἱ χωροφύλακες, διάσμος!

— Καὶ ἔγω, ἀνερώνησεν δι φοβερὸς ἀνήρ τύπων διετῆς χειρὸς τὸ στήθος του, θὰ πετάξω ἀπὸ τὸ παράθυρον καὶ γείτονας καὶ χωροφύλακας καὶ κόσμον καὶ δίλην τὸν πόλιν ἐν ἀνάγκῃ.

Καὶ ἔηκολούθησεν οὕτω κομπάζων καὶ κινῶν τὴν ἐπιστολὴν διατηταί της παροιμία καὶ ἤδυνατο καλλιον νὰ εἶπῃ viajar, νὰ ταξιδεύῃ τις, διότι μόνον εἰς τὰ ξενοδοχεῖα καὶ εἰς τοὺς σιδηροδρόμους συναντᾶτε τις τοιούτους πρωτοτύπους χαρακτηράς. Τις οἶδεν ὅποτον θὰ είναι τὸ τέλος του!

Εἰσερχόμενος εἰς τὸ δωμάτιόν μου ἡρώτησα τὸν θαλαμηπόλον τί ησαν τὰ δύο ἔκεινα πράγματα, τὰ δποία εἰχον παρατηρήσει ἀπὸ τῆς πρώτης ἐσπέρας, ἀνηρτημένα ἐπὶ τοῦ τοίχου, καὶ ἀξιοῦντα νὰ ἐκληφθῶσιν ως δύο εἰκόνες.

— Καράμπα! μοι ἀπήντησε, «nada memos que los hermanos Argensola», (τίποτε οὐλιγώτερον ή οι ἀδελφοί 'Αργενσόλα) καταγόμενοι ἐκ Βαρθαστρου τῆς Αραγωνίας, «dos de los mas afamados poetas de España!» (δύο τῶν πλέον πειρήμων ποιητῶν τῆς Ισπανίας).

Καὶ ἀληθῶς τοιούτοις ὑπῆρξεν ο δύο ἀδελφοί 'Αργενσόλα, δύο ἀληθεῖς δίδυμοι φιλολόγοι, σχόντες τὴν αὐτὴν

κλίσιν, σπουδάσαντες τὰ αὐτὰ πράγματα, γράψαντες μὲ τὸ ἕδιον ἔγνόν, ἀπλοῦν, χαρίεν ὑπος καὶ ἀντισχόντες διὰ πάσης τῆς δυνάμεως αὐτῶν κατὰ τοῦ χειμάρρου τῆς ἀπειροκαλίσας, θιτὶς ἥρχιζε νὰ κατακλύῃ, κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτῶν, περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰώνος, τὴν ισπανικὴν φιλολογίαν.

Ο εἰς ἑτελεύτησεν ἐν Νεαπόλει γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας τοῦ Ἀντιβασιλέως, ὁ δ' ἄλλος ἐν Ταρραγῶνι, ιερεὺς, ἀμφότεροι καταλιπόντες φήμην ἔδοξον καὶ προσφιλῆ, ἐφ' ἡς ὁ Θερβάντης καὶ ὁ Λόπεθ δὲ Βέγγα ἐπέθεσαν τὴν περιλαμπρὸν σφραγίδαν τοῦ ἐπαίνου αὐτῶν.

Τὰ σονέττα τῶν Ἀργενσόλα κατατάσσονται μεταξὺ τῶν δραιοτέρων τῆς ισπανικῆς φιλολογίας, διακρινόμενα ἐπὶ λεπτότητι πνεύματος, καὶ ἀνθηρότητι ὑφους· ἐπειδὴ δὲ πάντες γινώσκουσιν ἀπὸ μνήμης θν ἐκ τούτων, τοῦ Λουπερκίου Λεονάρδου, οἱ δὲ ὑπουργοὶ συχνάκις ἀναφέρουσι τὸ τέλος αὐτοῦ, ὅπως ἀπαντήσωσιν εἰς τοὺς πομπάδεις φιλιππικοὺς τῶν ρυτόρων τῆς ἀριστερᾶς, τὸ παραθέτω ἐνταῦθα μὲ τὴν ἐλπίδα διτὶ ἵσως χρησιμεύση ποτὲ εἰς τινὰ τῶν ἀναγγωστῶν, ὅπως ἀντικρούσῃ τοὺς φίλους του, οἵτινες ἥθελον τῷ παρατηρήσει διτὶ ἐράται, ὡς ὁ ποιητής, γυναικὸς ποιούσης χρήσιν φιμμιθίου.

*Yo os quiero confesar, don Juan, primero
Que aquel blanco y carmín de doña Elvira
No tiene de ella mas, si bien se mira,
Que le haberle costado su dinero :
Pero tambien que me confiesesquiero
Que es tanta la beldad de su mentira,
Qui en vano à competir con ella aspira
Belleza igual de rostro verdadero.
Mas que mucho que yo perdido ande
Por un engaño tal, pues que sabemos
Que nos engaña así naturaleza ?
Porque ese cielo azul que todos vemos
No es cielo, ni es azul : lástima grande
Que no sea verdad tanta belleza !*

(Ἐν πρώτοις ὀφέλων νὰ σᾶς δημολογήσω, Δόνι Ιωάννη, διτὶ τὸ λευκόν καὶ ρόδινον αὐτὸ δρῶμα τῆς Δόννα Ἐλδίρας, δὲν τῇ ἀνήκει δι' ἄλλον λόγον ἢ διότι τὸ ἡγεμόνεσσι διὰ τῶν χρημάτων τῆς ἀλλὰ πρόπει καὶ σεῖς νὰ δημολογήσητε ἐξ ἄλλου, διτὶ ἡ ἐπιπλαστος καλλονὴ αὐτῆς εἶναι τοιαύτη, ὥστε οὐδεμία φυσικὴ καλλονὴ δύναται νὰ παραδηθῇ πρὸς αὐτήν. Διατί λοιπὸν νὰ μεριμνῶ περὶ τοιαύτης ἀπάτης, ἀφοῦ εἶναι γνωστόν, διτὶ καὶ αὐτῇ ἡ φύσις ἀκόμη μᾶς ἀπατᾷ ; Καὶ τῷ ὅντι, ὁ οὐρανὸς καὶ τὸ κυανοῦν αὐτοῦ χρῶμα διπερ πάντες βλέπομεν δὲν εἶναι οὔτε οὐρανός, οὔτε κυανοῦν. Κρῆμα, διτὶ τόση καλλονὴ δὲν εἶναι ἀληθῆς !)

Τὴν ἐπομένην πρωΐαν ἡθέλοσα νὰ ἀπολαύσω εὐχαρίστησιν, δημοίαν ἑκείνης, ἣν ἡσθάνετο ὁ Ρουσσώ κυνηγῶν τὰς μυίας· νὰ περιπλανηθῶ δηλαδὴ ἀσκόπως ἀνὰ τὴν πόλιν, σταματῶν ἵνα παρατηρῶ τὰ μᾶλλον ἀξιοθέατα πράγματα, ὅπως πράττομεν εἰς τὴν πρὸ τῆς οἰκίας μας ὁδόν, διτὰς ἀναμένωμεν φίλον τινά.

'Αφοῦ ἐπεσκέφθην δημόσιά τινα κτίρια, μεταξὺ τῶν ὅποιων τὸ μέγαρον τοῦ Χρηματιστηρίου, ὅπερ ἔχει μεγαλοπρεπή αἴθουσαν, σχηματιζόμενην ὑπὸ εἰκοσιτεσσάρων στύλων, ἔκαστος τῶν ὅποιων κοσμεῖται ὑπὸ τεσσάρων θυρεῶν μετὰ τοῦ σήματος τῆς Σχραγώσης, τεθειμένων ἐπὶ τῶν τεσσάρων μετώπων τῶν κιονοκράνων, καὶ τὸν ἀρχαῖον ναὸν τοῦ Santiago καὶ τὸ περικαλλές μέγαρον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, κατέληξα εἰς τὸ κέντρον τῆς εὐρείας καὶ εὐθύμου πλατείας τοῦ Συντάγματος, ἣτις χωρίζει εἰς δύο τὴν ὁδὸν Κόζο καὶ εἰς ἣν ἀπολήγουσι δύο ἔτεραι τῶν κυριωτέρων ὁδῶν τῆς πόλεως, ἔκειθεν δὲ ἐξεκίνησα καὶ περιεπλανήθην μέχρι τῆς μεσημβρίας μετ' ἀπεριορίστου εὐχαριστήσεως.

Πότε ἐσταμάτων ἵνα παρατηρήσω τὰ παιδία παιζόντα τὰ καρυδάκια, πότε ἔρριπτον περιέργον βλέμμα εἰς μικρόν τι καφφενεῖσον μαθητῶν, πότε ἔβραδυνον τὸ βῆμα ἵνα ἀκούσω τὰ φληναφήματα δύο ὑπηρετριῶν παρὰ τινὰ γνίσια, πότε προσεκόλλων τὸ πρόσωπόν μου εἰς τὰς προθήκας βιβλιοπωλείου τινός, πότε εἰσερχόμην εἰς τις καπνοπωλείου, ὅπως παρενοχλήσω τὴν καπνοπώλιδα, ζητῶν γερμανιστὴ σιγάρα, πότε ἥρχιζον συνομιλίαν μετά τινος

μεταπωλητοῦ πυρείων. Ἐδῶ ἥγοραζον ἐφημερίδα τινά, ἐκεὶ ἔζητον παρό τινος στρατιώτου τὸ σιγάρον του, ἵνα ἀνάψω τὸ ἕδικόν μου, παρεκεῖ ἥρώτων παιδίσκην τινὰ περὶ τῆς ὁδοῦ καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἀνεπόλουν στίχους τοῦ Ἀργενσόλα, ἥρχιζον σονέττα εὐτράπελα, ὑπετονθόριζον τὸν ὄμονον τοῦ Ριέγου, ἐσκεπτόμην τὴν Φλωρεντίαν, τὸν οἶνον τῆς Μαλάγας, τὰς νουθεσίας τῆς μητρός μου, τὸν βασιλέα Ἀμεδαίον, τὸ βαλαντιόν μου, χίλια πράγματα καὶ συγχρόνως τίποτε, καὶ δὲν θὰ ἀντήλλασσον τὴν τύχην μου μὲ τὴν τύχην ἐνὸς Μεγάλου τῆς Ισπανίας.

Πρὸς τὸ ἐσπέρας μετέβην νὰ ἰδω τὸν νέον Πύργον, δοτις εἶναι ἐν ἐκ τῶν περιεργοτέρων μνημείων τῆς Ισπανίας. Ἐχει ὄψος ὄγδοούντα τεσσάρων μέτρων, — τέσσαρα μέτρα περισσότερον τοῦ πύργου τοῦ Giotto, — εἶναι δὲ κεκλιμένος κατὰ δύο καὶ ἥμισυ περίπου μέτρα, ὀλόκληρος, σπώς ὁ πύργος τῆς Πίσση.

'Ανηγέρθη τῷ 1304. Τινὲς ἐπιβεβαιοῦσιν ὅτι ἐκτίσθη οὔτω, τινὲς δὲ πιστεύουσιν ὅτι ἔκλινε μετὰ ταῦτα. Αἱ γνώμαι εἶναι διηρημέναι. Εἶναι σχήματος ὄκταγωνού, ὀλόκληρος δὲ πλινθόκτιστος, ἀλλὰ παρέχει θαυμασίαν ποικιλίαν σχεδίου καὶ καλλωπισμάτων, διάφορον ὄψιν ἐν ἐκάστῳ ὄρόφῳ, χαρίεν κράμα γοτθικοῦ καὶ ἀρχεικοῦ ρυθμοῦ.

— Puede Usted ir. (εἰμιπορεῖτε νὰ ὑπάγετε.)
— Ο φύλαξ ἡτο ρωμαλέον γερόντιον, ἀνήρχετο δὲ τὰς ἀτελευτήτους κλίμακας μετὰ μείζονος ταχύτητος ἐμοῦ.
— Verá Usted, (θὰ ἴδητε,) μοι ἔλεγε, Verá Usted
que magnifico golpe de vista ! (θὰ ἴδητε τί μεγαλοπρεπής θέα !)

Τῷ εἶπον διτὶ καὶ ἥμεις οἱ Ἰταλοὶ ἔχομεν ἐνα πύργον κεκλιμένον, ὅπως αὐτὸς τῆς Σχραγώσης.

— Βαστράφη μὲ παρετήρησε καὶ ἀπήντησε ξηρὰ ξηρά :
— La nuestra es unica en el mundo (δ ἴδικός μας εἶναι μοναδικός εἰς τὸν κόσμον.)

— "Ω, περίεργον ! Σάς λέγω διτὶ ἔχομεν καὶ ἥμεις ἐνα δόμοιον, καὶ διτὶ τὸν εἶδον μὲ τὰ μάτια μου εἰς τὴν Πίσσαν· καὶ ἔπειτα ἀν δὲν θέλετε νὰ μὲ πιστεύσετε, διαβάσατε ἐδῶ, τὸ λέγει καὶ δ Ὁδηγός.

— Ερριψεν δὲν βλέμμα καὶ ἐψέλλισε :
— Puede ser (ἴσως !)

Γέρων σκληροκέφαλε ! Παρ' ὄλιγον νὰ τῷ ρίψω εἰς τὴν κεφαλὴν τὸ βιβλίον.

— Επὶ τέλους ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κορυφήν.

[Ἔπειται συνέγεια].

Π. Α. ΒΑΛΒΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑΚΙΑ

1.

·Αγαπητέ μου,

Περίεργο μ' ἀληθινό : Θυμάμαι τὴν πρώτη μου . . . ἀνάμνηση. "Ακουσε. Μεὰ φορά, διταν ἥμουν μικρός, εἰχα ἀρρωστήσει καὶ ἔμενα σπίτι ἀπὸ πολὺν καιρό. Εἰχα πειδὲ ἀρχίσει νὰ γίνουμαι καλλί καὶ νὰ σηκώνουμαι λίγες ώρες ἀπ' τὸ κρεβάτι. Μίαν ἥμέρα μπήκα στὴν πλαΐνη κάμαρα, ποὺ τὴν είχαμε τὰ παιδία καὶ μελετούσαμε. 'Εκεῖ, πάνω ε' ζεν τραπέζι, βρήκα πεταγμένα τὰ βιβλία μου. 'Η μακρινὴ ἀργήα καὶ τῆς ἀρρώστιας ἡ κακορεῖα μ' ἔκαμαν